

UVOD V NOVINARSTVO

PREDAVANJE 1 (11.10.2010)

KOMPETENCE DOBREGA NOVINARJA

- Področje
- Tehnike
- Izražanje
- Žanri
- Socialna orientacija

Poslanstvo → kdo smo? Zakaj? Kam gremo? Kaj delamo?

Identiteta → kako vidim samega sebe?

- a) samoidentifikacija
- b) pripisana identifikacija

- zabava
- propagira oblast
- je predvsem posel
- usposablja državljane za življenje v demokraciji

PRISTOPI K OPREDELJEVANJU NOVINARSTVA (SPLICHAL, SPARKS)

- opredelitve novinarjev, njihovih organizacij
- definicije političnih strank, držav, vlad
- znanstvene definicije: strožja smer (ZDA), kjer informiramo javnost samo z info, ki se jih neposredno tičejo, ter liberalnejša smer (Evropa), kjer je v medijih »vse«.

NOVINARSKE ORGANIZACIJE V SLO:

- Društvo novinarjev Slovenije
- Sindikat novinarjev Slovenije
- Novinarsko častno razsodišče
- Združenje novinarjev in publicistov (nastalo 2007 z odcepom desnega pola novinarjev)

PREDAVANJE 2 (18.11.2010)

PROFESIONALNOST? → znanja, veščine, kompetence ... + družbeni status novinarjev

MERILA PROFESIJE

- Edinstvena, bistvena dejavnost
- Intelektualna tehnika
- Specializirano usposabljanje
- Visoka stopnja avtonomije
- Osebna odgovornost izvajalcev
- Dejavnost in ne zasebni ekonomski dobički

UVOD V NOVINARSTVO

- Samoorganizacija
- Etični kodeks

TRADICIJI ORGANIZIRANOSTI NOVINARSTVA

ANGLOSAKSONSKA (npr. POPTV)

- Uredništvo je centralizirano
- Izrazitejši nadzor glavnega in odgovornega urednika
- Komuniciranje je strogo hierarhično
- Delitev dela
- Bolj prožno in učinkovito

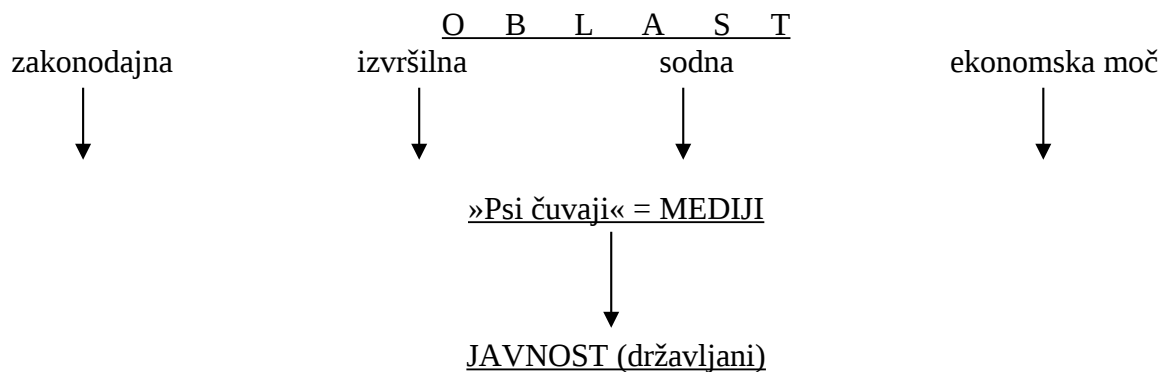
CELINSKE EVROPE (npr. RTVSLO)

- Centralna + področne redakcije
- Hierarhično komuniciranje
- Holistično (celostno, celovito) razumevanje novinarstva
- Manjši nadzor urednika
- Manj prožno

PREDAVANJE 3 (25.11.2010)

NORMATIVNI MODEL (KLASIČNA PARADIGMA) → obveščanje javnosti

Družbena odgovornost, pomen za demokracijo...

P. DAHLGREN: KLASIČNA PARADIGMA

Vsi imamo enako komunikacijsko pravico, vsem morajo biti informacije dostopne.
Novinarstvo kot dejavnost za obče dobro!

FAZE NOVINARSKEGA SPOROČANJA

- a) zbiranje informacij
- b) izbor dogodkov in dejstev
- c) oblikovanje novinarskega sporočila

UVOD V NOVINARSTVO

PRIMERJAVA MED KLASIČNO PARADIGMO IN TRŽNIM NORMATIVNIM NOVINARSTVOM

A) ZBIRANJE INFORMACIJ

- aktivno in neodvisno
- obveščati javnost o zanjo pomembnih zadevah
- preverjati pri več virih
- zastavljati vprašanja

-
- *izginja novinarsko vprašanje*
 - *minimalno odkrivanje info*
 - *korist vira prevlada nad koristjo javnosti*

B) IZBOR DOGODKOV

- o katerih dogodkih naj bo javnost obveščena?
- Profesionalna merila
- Odbiratelji

-
- *Na podlagi tržnih raziskav (kaj bodo brali, kaj klikali ...)*

C) UPOVEDOVANJE

- Izbor žanra, jezika, stila
- Kritična razdalja

-
- *Ena sama točka pogleda*

V tržnem (normativnem) modelu je:

- bralec / poslušalec / gledalec = odjemalec, potrošnik
- novica / info = proizvod, blago

INDUSTRIJA MNOŽIČNIH MEDIJEV

En proizvod → dva trga blaga in storitev

1. trg medijskega blaga-vsebine (info, zabava)
2. oglaševalski trg (!)

UVOD V NOVINARSTVO

obveznosti:

- 2x kratek pisni izdelek
- esej

Kaj je novinarstvo, kdo je novinar?

Kompetence dobrega novinarja so področje, tehnike, izražanje, žanri in socialna orientacija. Za novinarja je najbolj **pomembna teorija IN praksa**.

Kaj je novinarstvo?

Čemu/komu je novinarstvo namenjeno?

obveščanje, odpiranje vprašanj, izobraževanje javnosti, propaganda, razvedrilne vsebine

Zakaj ga opravljamo?

Komu z njim služimo?

Identiteta novinarstva:

1. samoidentifikacija **kako sam sebe vidiš, NOVINARSKI KODEKSI** (pišejo ga sami novinarji)
2. pripisana identifikacija **kaj drugi od nas pričakujejo**

Če se med sabo ti dve identifikaciji zelo razlikujeta je to kriza identitete!

Poslanstvo novinarstva – novinarstvo:

- **zabava razvedrilo,...**
- **propagira oblast volitve,...**
- **je predvsem posel služenje denarja, komercialna podjetja**
- **usposablja državljane za življenje v demokraciji**

Pristopi k opredeljevanju novinarstva (Splichal, Sparks):

- opredelitve novinarjev, njihovih organizacij
- definicije političnih strank, držav, vlad
- znanstvene definicije:
 - 'strožja' smer **ameriška tradicija**
 - 'liberalnejša' smer **Evropa**

Definicije novinarja ni!

Za novinarstvo **nezaželeno**, da bi bili opredeljeni z zakoni/zakonodajo (boljša večja svoboda)

Spremembe medijske zakonodaje → uvede vsaka vlada

→ leto 2006

- pravica do odgovora in popravka **kaj je objavljeno in ni prav, lahko novinar popravi**
 - kdorkoli bi lahko dodal popravek in novinar bi moral popraviti (mnenje bi lahko popravil, odgovarjal komurkoli, odgovor – odgovor – odgovor, ...)

Zahodnoevropsko novinarstvo → Anglo-ameriško novinarstvo

→ Slovensko novinarstvo mora postati razvito in napredno kot Evropsko novinarstvo → težnja po tem

Členi po katerih se novinarstvo opredeljuje

www.novinar.com → novo na področju samoidentifikacije

Društvo novinarjev Slovenije

Sindikar novinarjev Slovenije

UVOD V NOVINARSTVO

Novinarsko častno razsodišče
Združenje novinarjev in publicistev

Status DNS, 7. člen (Društvo novinarjev Slovenije):

- Novinar je vsak, ki se preživlja z novinarskim delom v RS ali SLO medijih
- Lahko opravlja še kako drugo delo, a ne v nasprotju s kodeksom
- Izjemoma – sodelavec po posebni presoji upravnega odbora DNS
- Zaželeno: ni član političnih strank... NI PA NUJNO!

6. člen: člani novinarskih sindikalnih organizacij, povezanih v SNS – **Sindikata novinarjev Slovenije**

Zakon o medijih (osnutek 2010):

Novinar je oseba, ki se ukvarja z zbiranjem, obdelavo, oblikovanjem, ustvarjanjem ali razvrščanjem informacij za objavo v medijih in je:

1. **zaposlen** pri izdajatelju na delovnem mestu, ki je sistematizirano kot novinarsko delovno mesto
2. dela pri izdajatelju na delovnem mestu, ki je sistematizirano kot novinarsko delovno mesto, na podlagi pogodbe delovnega ali civilnega prava **najmanj eno leto**
3. ali samostojno kot poklic opravlja novinarsko dejavnost (**samostojni novinar**)

Oblikovanje profesionalne identitete:

- novinarski profesionalizem = znanja, veščine, kompetence + družbeni status novinarjev (profesionalizacija)

Profesionalnost:

- Za delo dobi plačo
- je šolan
- zna delati z mediji (objektivnost **stodstotne objektivnosti ni!**, pretehta)

Merila profesije (McLeod, Hawley):

1. **edinstvena, bistvena dejavnost** gledamo na obdobje demokracije, novinarstvo, obvestila so nujna, ljudje morajo imeti na dosegu vse relativne informacije, informacije nujne za delovanje morajo obstajati
2. **intelektualne tehnike**
3. **specializirano usposabljanje** univerzitetna, lahko sicer brez diploma, a se univerzitetna izobrazba vedno bolj zahteva
4. **visoka stopnja avtonomije**
5. **osebna odgovornost izvajalcev** (za njihove presoje) ERIKA, odgovornost
6. **dejavnost in ne zasebni ekonomski dobički** prednost za javno dobro
7. **samoorganizacija**
8. **etični kodeks** univerzalnega etičnega kodeksa ni!

Dejavnost medijev temelji na:

svobodi izražanja, nedotakljivosti in varstva človekove osebnosti in dostojanstva, na svobodnem pretoku informacij in odprtosti medijev za različna mnenja, prepričanja in za raznolike vsebine, na avtonomnosti urednikov, novinarjev in drugih avtorjev pri ustvarjanju medijskih vsebin v skladu s programskimi zasnovami in profesionalnimi kodeksi, ter na

UVOD V NOVINARSTVO

osebni odgovornosti novinarjev oz. drugih avtorjev prispevkov in urednikov za posledice njihovega dela.

Novinarstvo in avtonomija

1. notranja svoboda = novinarska svoboda:

v medijskih hišah – odnos do delodajalcev, urednikov, kolegov

Organiziranost uredništva in proces novinarske produkcije → uredništvo!

Nujna jasna organizacija, delitev odgovornosti in vlog, vzpostavljen sistem sodelovanja in odločanja.

Tradiciji organiziranosti uredništva

ANGLOSAKSONSKA (POP TV)	CELINSKE EVROPE
<ul style="list-style-type: none">❖ uredništvo centralizirano❖ izrazitejši nadzor glavnega in odgovornega urednika❖ komuniciranje ne strogo hierarhično❖ izrazita delitev dela❖ ob časovni stiski bolj prožno in učinkovito (sami sprejemajo odločitve)	<ul style="list-style-type: none">❖ centralne + področne redakcije❖ hierarhično komuniciranje❖ holistično (celostno) razumevanje novinarja❖ manjši nadzor odgovornega urednika❖ manj prožno in učinkovito (kulturni – vprašat glavnega urednika)

Konvergenca v uredništvo

prostorska, tehnološko in procesna integracija prej ločenih časopisnih, radijskih, televizijskih in spletnih uredništev (združuje se POP TV informativna oddaja + 24ur.com)

Integrirane redakcije: integrirajo tehnologijo, osebje in prostor tradicionalno ločenih časopisnih, radijskih, televizijskih in spletnih novinarskih ekip.

Delo: združili časopisno in spletno redakcijo.

2. zunanja svoboda = svoboda medijev:

v odnosu do drugih dejavnosti in institucij

→

novinarstvo bo vedno pod vplivom politike ali ekonomije, lahko pa obojih!

→

Zaradi tega novinarstvo ne bo nikoli profesija, lahko samo pol profesija

Klasično VS. tržno novinarstvo

normativni model – klasična paradigma novinarstva

Najpomembnejša vloga množičnih medijev je obveščati javnost

Poglavitni cilj medijev je:

- zagotavljanje različnih informacij in mnenj o temah, ki so v javnem interesu in poznavanje katerih bo imelo pomembne učinke za vzgojo, izobraževanje in kulturo državljanov, ter jim bo hkrati služilo kot izhodišče za oblikovanje njihovih lastnih mnenj o ljudeh in ustanovah (Manuel Encabo).

Družbena odgovornost medijev – pomen za demokracijo

UVOD V NOVINARSTVO

ZAKONODAJNA OBLAST (parlament)	IZVRŠILNA OBLAST (vlada)	SODNA OBLAST (vrhovno sodišče)	EKONOMSKA MOČ (na posreden način vpliva na oblast)
mediji, so vmes, nadzirajo oblast v imenu javnosti, so nadzorniki oblasti PSI ČUVAJI (WATCHDOGS)			
JAVNOST (DRŽAVLJANI)			

v zgodovini liberalna oblika novinarstva: naj delajo tako, kot se jim zdi prav in objavljajo to, kar mislijo, da se bo dobro prodalo.

Klasično, tradicionalno novinarstvo

Peter Dahlgren: Klasična paradigma novinarstva

John McManus: Normativno novinarstvo

Novinarstvo kot dejavnost za obče dobro!

1. omogoča mnogim, da izrekajo informacije in mnenja (postane širše znano), tudi neprivilegiranim
2. nadzor oblasti, zlorab (kaj se dogaja z davkoplačevalskim denarjem), da ljudje na položajih dobro delajo

Faze novinarskega sporočanja procesa:

1. zbiranje informacij
2. izbor dogodkov in dejstev
3. oblikovanje novinarskega sporočila (novinarsko upovedovanje)

1. zbiranje informacij:

Novinar mora:

- aktivno in neodvisno preiskovati okolico
- obveščati javnost o zanjo pomembnih zadevah
- preverjati pri več virih
- zastavljati VPRAŠANJA spraševanje je osnovno novinarsko orodje

Aktivnost zbiranja informacij (John McManus):

- zelo aktivno gremo na teren, brskamo knjige, arhive, baze podatkov,...
- zmerno aktivno zgodbe iz novinarskih konferenc, pobudo da nekdo drug, ne urednik, je nadzorovan dogodek in nenadzorovana novinarska vprašanja (klic neuradnih oseb)
- minimalno aktivno največ v praksi, zgodbe sporočil za javnost, rutinska preverjanja pri policiji, gasilcih, ni potrebno novinarskega znanja

Tudi:

- izginja novinarsko vprašanje
- minimalno aktivno odkrivanje informacij
- korist vira prevlada nad koristjo javnosti novinarji samo zapisovalci interesnega govora

2. izbor dogodkov in dejstev:

O katerih dogodkih naj bo javnost obveščena?

→

Profesionalna merila objavljalnosti, novičarska (objavna) vrednost dogodkov (news value)

→

Odbiratelji (gatekeepers) uredniki (to bomo, to ne bomo objavili)

3. novinarsko upovedovanje:

izbor žanra, jezika in stila

UVOD V NOVINARSTVO

novinar do informacij in virov vzpostavlja kritično razdaljo! (ideal)
pojavlja se nekritično upovedovanje (realnost)

John McManus:

Tržno naravnano novinarstvo:

Bralec/gledalec/poslušalec = odjemalec, potrošnik!

Novica = proizvod, blago! ni več človekova pravica

Industrija množičnih medijev:

en proizvod → dva trga blaga in storitev

1. trg medijskega blaga – vsebine (informacije, zabava)

2. oglaševalski trg komercialna televizija → živi samo od oglasov

prvi trg se prilagaja drugemu

OSNOVE NOVINARSKÉ TEHNOLOGIJE 1.

* neustrezno se uporablja izraz članek! gre za novinarsko besedilo

Kaj je novinarsko besedilo/tekst?

medijski tekst: pojem, ki opredeljuje prispevke tudi v elektronski obliki, radia, televizije (pisma bralcev, križanke, Big brother,...)

→ znotraj tega pa novinarski teksti

Prvine novinarskega besedila:

- **grafična celota** (naslovi, podnaslovi, linki, fotografije,...)
- **cilj: ažurno** (hitro, daljica med točko A-dogodek in B-poročanje) **sporočanje o aktualnih** (dogodki, ki so trenutno pomembni za javnost) **dogodkih/pojavih.**
- **resničnostno** (relevantno) **sporočanje:** kot so se dogodki/pojavi zgodili → trudijo se k objektivnosti, vendar popolne objektivnosti ni
- **reference** (viri informacij in nosilci so vedno navedeni) **besedila** → kraj in čas dogajanja, nosilci
- **enopomenskost:** besedilo čimbolj nedvoumno, samo ena interpretacija razen pri komentarjih in kolumnah, tu se namreč pričakuje subjektivnost, vendar mora biti še vedno strokovno utemeljeno.

Brian McNair: novinarsko besedilo:

vsako avtorsko besedilo v pisano, avdio, ali vizualni obliki, ki se občinstvu predstavlja kot resnično sporočilo ali zapis neke doslej neznanе (nove – vsaj v interpretaciji → v besedilih, ki nam še niso bila povedana, vsaj ne na tak način) značilnosti dejanskega družabnega sveta. Vremenska napoved na koncu časopisa = ni novinarsko besedilo, ker nima strukture novinarskega besedila → lahko pa postanejo, če se spremeni njihova oblika.

Množično komuniciranje teži k SHEMATIZACIJI

- igranje transparentnosti
- omogoča 'dobro informativnost' – hitro, enostavno
- vzpostavitev reda (preglednost) → novinarski žanri **skupen novinarjem in publiki, da vedo, kaj se znotraj ene strukture lahko pričakuje**

Shematizirano novinarsko sporočanje = izražanje na pričakujoč ustaljen način; kaže se v novinarskih žanrih.

SHEMATIZACIJA:

- skupaj notranja, zunanja politika, kronika
- že po zgradbi prepoznamo oglas
- nekaj novinarsko besedilo lahko pričakujemo večjo resničnost podatkov

UVOD V NOVINARSTVO

konkretno novinarsko besedilo, ki ima tipično obliko

Tip novinarskega diskurza, za katerega je značilna določena tipična forma, v kateri je upovedena določena snov (dogodek), ki je tipsko strukturirana (žanri imajo določene elemente) in izražena z zanjo tipičnimi jezikovnimi sredstvi.

Žanri se združujejo v vrste (družine posameznih žanrov):

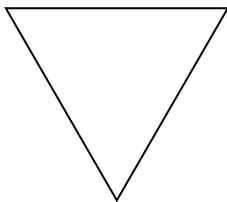
- vestičarske vrste
- komentatorske vrste
- člankarske vrste
 - : družini novinarskih besedil
- informativna vrsta: na noben način ne smejo vpletati svojega mnenja, absolutna objektivnost
- interpretativna vrsta. vpletanje svojih mnenj je zaželeno (komentarji, kolumne)

SHEMA NOVINARSKEGA DISKURZA (besedila)

po M. Košir:

GLAVA	nadnaslov naslov podnaslov vodilo (lead) ali pritegnilo (flash) → v okvirčkih biti posebno pozoren
UVOD	odstavek 1 odstavek 2 itd.
JEDRO	odstavek 1 odstavek 2 itd. vest: samo naslov, en stavek
ZAKLJUČEK	odstavek 1 odstavek 2 itd.

Načelo obrnjene piramide → obratno kronološko

1. najpomembnejše informacije
2. manj pomembne informacije
3. najmanj pomembne informacije

ne greš po vrsti, na primer začneš pri točki tri, če je takrat kdo vstal v parlamentu in ogorčeno odšel

1. olajšuje delo uredniku, če je potrebno dodatno vstaviti še kakšno besedilo, lahko pobriše samo zadnje novice

Odnos novinarskega diskurza do resničnosti:

'resnica je dosegljiva, objektivnost obstaja' → težnja po čim večji objektivnosti in s tem objava resnice

'resnica ni dosegljiva, objektivnost je ideal'

dva različna filozofska pristopa

OSNOVE NOVINARSKE TEORIJE 2

Predmet novinarskega sporočila = dejanskost

UVOD V NOVINARSTVO

Naslovnik pričakuje:

- obveščanje o sedanosti – o tem, kaj se zdaj dogaja (aktualnost, ažurnost)
- kakor se dogaja (resničnost)
- z dejstvi ali njihovo interpretacijo ((ločena) dejstva in mnenja)

Pomembno je faktično sporočanje, poročanje o dejstvih. Zahteva po objektivnosti vezana le na določene žanre, a je to zgolj ideal.

Medijska konstrukcija realnost!

1. Kaj se je dejansko zgodilo?
2. Kaj je nekdo opazil/povedal, da se je zgodilo?
3. Kaj je novinar poročal, da se je zgodilo?

Orsen Welles, 1938, Marsovci prihajajo (radijska igra)

Kaj je dogodek?

Tipologija dogodkov – merila razvrščanja

- a) velikost – glede na družbeni dogodek (majhni – niso tako relevantni, v skupnem kolektivnem spominu ostane le malo časa)
- b) obseg – večje ali manjše število prvin
- c) (ne)predvidljivost
- d) razumljivost

Primer: vestičarska vrsta

- majhni ali manjši dogodki po velikosti
- po obsegu ožji, relativno malo prvin
- predvidljivi ali niso predvidljivi
- sami po sebi razumljivi

Kaj so novice (news)?

- nova informacija o dogodkih/stvareh/osebah;
- tip (radijskega ali TV) programa;
- novinarsko besedilo, ki upoveduje novo informacijo o nedavnih dogodkih

INFORMACIJA postane NOVIČA, če jo novinar upove kot NOVINARSKO BESEDILO v izbranem NOVINARSKEM ŽANRU.

Raziskava Galtung Et Ruge (1965):

teorija novičarskih vrednot (news values) →

12 dejavnikov objavnosti vrednosti:

1. Pogostost – frekventnost pojavljanja tipičnih prvin dogodkov
2. Prag – vpliv, impakt → vpliv, da ga mediji sploh prepoznajo
3. Nedvoumnost, jasnost
4. Domačnost
5. Skladnost – napovedljivost
6. Nepričakovanost
7. Nепretrganost
8. Kompozicije – če zmanjka novic na tem področju, jih vzameš iz drugega, da zapolniš prostor
9. Nanašanje na elitne narode
10. Nanašanje na elitne osebnosti
11. Poosebljenost
12. Negativnost, konfliktnost